

## **ΤΟ ΚΥΠΡΙΑΚΟ ΜΟΥΣΕΙΟ (από το σκοτάδι στο φως)**

Σε παγκόσμια κλίμακα ο πολιτισμός έχει εξελιχθεί σε πρόσφορο έδαφος για την ανάπτυξη επιχειρηματικής δραστηριότητας τόσο ιδιωτών, όσο και κρατικών οργανισμών. Φυσικός φορέας τής δραστηριότητας αυτής είναι η Αρχιτεκτονική, η οποία εκδηλώνεται με διαφορετικές, συγκεκριμένες μορφές. Ως εκ τούτου, σήμερα εμφανίζεται πολύ μεγάλη κινητικότητα για ανέγερση νέων Μουσείων, όχι πλέον μόνο στις μητροπόλεις τού Δυτικού Κόσμου, αλλά και σε περιοχές όπως το Ντουμπάι, τα Εμιράτα κ.λπ.

Τα έργα αυτά, κατά κανόνα, είναι εντυπωσιακές προτάσεις, με υπερβολική συνήθως μορφολογική επεξεργασία, διά τής οποίας υποτίθεται ότι προβάλλεται η σημασία που οι σύγχρονες κοινωνίες αποδίδουν στον πολιτισμό. Ανεξάρτητα από το περιεχόμενό τους, δηλαδή ανεξάρτητα από το αν πρόκειται για χώρους στους οποίους εκτίθενται ιστορικά ευρήματα ή αν πρόκειται για πινακοθήκες παρουσίασης έργων τέχνης, σύγχρονων ή τού πρόσφατου παρελθόντος, αυτή η θεαματική σχεδιαστική κατεύθυνση κυριαρχεί απόλυτα. Το ίδιο ισχύει και όσον αφορά τη σχέση αυτών των κτιρίων με το χώρο στον οποίο τοποθετούνται. Είτε αναγείρονται σε πυκνοδομημένες περιοχές των πόλεων είτε σε ανοικτά τοπία, η έμφαση στη δυναμική παρουσία στο χώρο, εκδηλώνεται συχνά με αρκετή βιαιότητα. Χωρίς να λειτουργεί πάντα αρνητικά, χωρίς απαραίτητα να συνιστά κάτι το απευκαίριο, και μολονότι προκύπτουν ορισμένα -πράγματι εξαιρετικά- δείγματα Αρχιτεκτονικής, εντούτοις, τα κτίρια αυτά ενσωματώνουν στις μορφές τους την ιδεολογία τής προβολής τής οικονομικής ισχύος και τής πολιτιστικής ανωτερότητας τού εκάστοτε φορέα, όσο και των σχεδιαστικών ικανοτήτων τού Αρχιτέκτονά τους, με όχημα και πρόφαση τον πολιτισμό.

Από μια άλλη άποψη, τα έργα αυτά ως φυσικές κατασκευές στο χώρο, συνήθως αποτελούν πραγματικά επιτεύγματα υψηλής τεχνολογίας και τελειότητας, προϊόντα ανταγωνισμού μεταξύ επιφανών αρχιτεκτόνων, ενώ οι πρόσφατες τάσεις και ευαισθησίες για ενεργειακό σχεδιασμό, αειφόρο

ανάπτυξη κ.λπ., αναδεικνύονται πλέον και αυτές, όπως άλλωστε και ο πολιτισμός, σε συστατικά και εργαλεία για προβολή της ισχύος των εμπνευστών τους. Έτσι, οι κατασκευές αυτές ουσιαστικά αποσπώνται από το περιεχόμενό τους, και καθίστανται αφενός πολιτιστικά προϊόντα, και αφετέρου διαφημιστές των παραγωγών τους. Με τις δύο όμως τελευταίες αυτές ιδιότητές τους, αναπόφευκτα συνιστούν πολιτιστικά πλέον πρότυπα, σε παγκόσμια κλίμακα.

Όπως είναι αναμενόμενο, ταυτόχρονα και παράλληλα με αυτή τη φυγόκεντρο κατάσταση, εξελίσσονται οι ιδέες και οι τρόποι οργάνωσης των εκθεμάτων στο εσωτερικό των κτιρίων. Το σημαντικό, όμως, και ενδιαφέρον είναι ότι η επικρατούσα σήμερα άποψη είναι αυτή της δημιουργίας χώρων με έντονα ατμοσφαιρικό χαρακτήρα, συνήθως υποφωτισμένων έως σκοτεινών, και ανάδειξη του εκτιθέμενου υλικού με τη χρήση φωτιστικών σποτ. Έτσι, ο επισκέπτης υποβάλλεται σε μια περίεργη εσωστρεφή θεατρικοποίηση της επίσκεψής του, η οποία τον καθιστά αρκετά παθητικό παρά τη χρήση, σε αρκετές περιπτώσεις, διαδραστικών μέσων. Η ατμόσφαιρα αυτή δε, δεν διαφέρει πολύ από αυτή των internet café, όπου οι χρήστες βρίσκονται μπροστά από φωτεινές οθόνες, εντός ενός επικρατούντος μισοσκοτάδου. Αυτό το ημίφως που κυριαρχεί στους χώρους των internet café, και των video games σε συνδυασμό με τις φωτεινές οθόνες των υπολογιστών έχουν ως αποτέλεσμα την καθολική προσήλωση των χρηστών στις οθόνες, και απορρόφηση του βλέμματός τους από τη διαφάνεια της ηλεκτρονικής εικόνας. Αντίστοιχα, οι σύγχρονοι εκθεσιακοί χώροι, επίσης υποφωτισμένοι, με πληροφορίες δοσμένες με πολυμέσα και οθόνες, με βιτρίνες και εκθέματα φωτισμένα με σπότ, πολλές φορές χρησιμοποιώντας ηχητικά εφέ, μεταφέρουν τον επισκέπτη σε έναν παραμυθένιο χώρο, όπου η πρόσληψη της πληροφορίας μετατρέπεται σε video game, τα εκθέματα σε νεκρές φιγούρες, και ο ίδιος ο επισκέπτης σε αμήχανο θεατή που θαυμάζει χωρίς να κατανοεί.

Σε αντίθεση με όλο αυτό το σκηνικό επιβαλλόμενης εμπειρίας, βρίσκεται ο χαρακτήρας παλαιών κυρίως Μουσείων όπως για παράδειγμα αυτό του Ηρακλείου στην Κρήτη αλλά και του Κυπριακού Μουσείου στη Λευκωσία.

Το Κυπριακό Μουσείο, έχοντας πάρει την ονομασία του κατά το πρότυπο του Βρετανικού Μουσείου, είναι το Αρχαιολογικό Μουσείο της Κύπρου. Είναι ένα μικρό ισόγειο κτίριο, με συμμετρική κάτοψη και κύρια όψη, κατασκευασμένο από την τοπική πουρόπετρα. Σε αυτό εκτίθενται ευρήματα από όλη την πολυετή και πολυτάραχη ιστορία του νησιού. Με τα σημερινά πρότυπα οι συνθήκες έκθεσης θα εθεωρούντο απαράδεκτες. Οι χώροι χαρακτηρίζονται από ενιαίο γενικό φωτισμό, χωρίς περιοχές με εντάσεις και υποτονισμούς. Ο φωτισμός αυτός γίνεται από την οροφή με απλά φωτιστικά φθορίου σε συνδυασμό με το φυσικό φωτισμό που εισέρχεται από παράθυρα τοποθετημένα ψηλά στους περιμετρικούς τοίχους, οι οποίοι είναι βαμμένοι λευκοί. Ο κλιματισμός των χώρων γίνεται με μηχανήματα air condition που έχουν προφανώς τοποθετηθεί εκ των υστέρων και τα οποία είναι ορατά, όπως επίσης σε πολλές περιπτώσεις ορατά είναι καλώδια, διακόπτες, σωληνώσεις και άλλα εξαρτήματα των εγκαταστάσεων, χωρίς οποιαδήποτε προσπάθεια απόκρυψης ή επιτηδευμένης ανάδειξής τους. Τα εκθέματα παρατίθενται γραμμικά με χρονολογική σειρά, ενώ οι πληροφορίες δίδονται από σύντομα περιεκτικά κείμενα στα Ελληνικά και τα Αγγλικά, τοποθετημένα στην αρχή κάθε αίθουσας, όπως και με μικρές πινακίδες αναφορικά με κάθε επιμέρους έκθεμα. Υπάρχουν λίγα σχέδια και ελάχιστες ασπρόμαυρες μεγεθυμένες φωτογραφίες χώρων από τους οποίους προέρχονται τα ευρήματα. Δεν υπάρχει οπτικοακουστικό υλικό, ούτε οθόνες προβολής, ούτε υπολογιστές.

Γεγονός είναι ότι αυτή η περιγραφή θα μπορούσε ασφαλώς να δώσει την εικόνα ενός χώρου χωρίς ιδιαίτερες απαιτήσεις, απλοϊκού, κοινότυπου, μη ενημερωτικού, φτωχικού, ενός χώρου για τον οποίο δεν έχει επιδειχθεί οποιαδήποτε φροντίδα. Και όμως, αυτή ακριβώς, η χωρίς οποιαδήποτε εφέ υπόσταση του χώρου, αυτή η, χωρίς ατμοσφαιρικές διαμεσολαβήσεις, συνύπαρξη του επισκέπτη με τα εκθέματα σε έναν ενιαίο αντιληπτό χώρο, αυτή η ειλικρίνεια, τόσο διαφορετική από τη σύγχρονη σκοτεινή στιλπνή παθητική, οπτική καθαρότητα και ευπρέπεια, ενεργοποιεί τον επισκέπτη, και καθιστά την επίσκεψη ένα απτικό, εργαστηριακό, ερευνητικό έργο, ένα γεγονός ανοικτό στο φως, στο οποίο ο επισκέπτης είναι ουσιαστικός συμμετοχος και συνάμα αποδέκτης ουσιαστικής γνώσης.

Η Κυπριακή κυβέρνηση έχει προαναγγείλει την απόφασή της για ανέγερση ενός νέου καινούργιου Κυπριακού Μουσείου. Για την επιλογή του μελετητή κατά πάσα πιθανότητα θα προκηρυχθεί Διεθνής Αρχιτεκτονικός Διαγωνισμός. Ποια άραγε τύχη περιμένει αυτό το νέο Μουσείο;

2008